

Урок № 3. РЕЧЕННЯ, ЙОГО ГРАМАТИЧНА ОСНОВА (ПІДМЕТ І ПРИСУДОК)

Мета: пояснити основні ознаки речення, дати поняття про граматичну основу речення; формувати вміння визначати межі речень і їхні граматичні основи; виховувати повагу до майстрів художнього слова, усної народної творчості; розвивати логічне мислення, пам'ять, культуру усного й писемного мовлення.

ГЛОСАРІЙ

Речення – це слово або група слів, зв'язаних за змістом та граматично, які виражають закінчену думку.

Підмет – це головний член речення, що називає предмет, про який говориться в реченні, відповідає на питання хто? що?

Присудок – це головний член речення, який називає дію, стан або ознаку, приписувану підмету, і відповідає на питання що робить підмет? що з ним робиться? який він є? хто він такий? що він таке?

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

Найменшою одиницею людського спілкування є речення.

Речення – це слово або група слів, зв'язаних за змістом та граматично, які виражають закінчену думку.

Речення передає повідомлення, запитання або пораду, прохання, наказ.

Зв'язок слів. Слова в реченні пов'язані між собою за змістом і граматично.

Граматичний зв'язок здійснюється за допомогою закінчень і службових слів.

Кожному реченню властива інтонація кінця речення. В усному мовленні речення відділяються одне від одного паузою, а на письмі – розділові знаками: крапкою, знаком питання або знаком оклику.

Щоб красиво говорити, потрібно не тільки знати багато слів, а й уміти грамотно побудувати речення, тобто правильно формулювати свою думку.

Проведіть дослідження: знайдіть у реченнях слова, що виконують головну роль. Виведіть їх із речення, прочитайте речення без них. Чи є зміст? Чому ці слова називають головними членами речення? Проведіть те ж саме з іншими словами. Зробіть висновки.

Ой у лузі червона калина похилилася.

Чогось наша славна Україна зажурилася.

А ми тую червону калину підіймемо.

А ми нашу славну Україну, гей-гей, розвеселимо.

Члени речення поділяються на головні та другорядні. Головні члени речення складають його граматичну основу (ГО) – це підмет і присудок.

Підмет – це головний член речення, що називає предмет, про який говориться в реченні, відповідає на питання хто? що?

Підмет найчастіше виражено іменником або займенником у називному відмінку.
НАПРИКЛАД: Вишня губить листя на причілку хати.

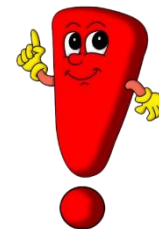
Присудок – це головний член речення, який називає дію, стан або ознаку, приписувану підмету, і відповідає на питання що робить підмет? що з ним робиться? який він є? хто він такий? що він таке?

Підмет підкреслюють однією лінією (—), присудок – двома (==).

Головні члени речення		
Підмет		Присудок
Що означає	Предмет, про який говориться в реченні	Дію предмета або що говориться про предмет
На які питання відповідає	Хто? що?	Що робить? який предмет? хто він такий? що він таке?
Чим виражається	Будь-якою частиною мови, але найчастіше іменником, займенником	Найчастіше дієсловом; рідше – прикметником, іменником та ін.

Для детального ознайомлення та закріплення вивченого можна переглянути відео, що міститься нижче.

<https://www.youtube.com/watch?v=yrkFKleqzbg>

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

1. Творче моделювання

Складіть з поданих слів речення.

- Язик, красних, не відсохне, слів, від.
- Своєму, господарем, будь, слову.
- Обігріло, щире, добре, слово, діло, душу й серце.

✓ У якому значенні вжите слово «красний» у першому реченні?

✓ У якому реченні є однорідні члени? Назвіть їх.

Ключ:

Від красних слів язик не відсохне.

Будь господарем своєму слову.

Щире слово, добре діло душу й серце обіграло.

2. Письмова робота

Записати речення. Підкреслити граматичні основи.

1. Мова козаків дуже ніжна і сповнена пестливих виразів та незвичайно витончених зворотів (П'єр Шевальє).
2. Бринить-співає наша мова, чарує, тішить і п'янить (Олександр Олесь).
3. Мов поганих не існує в світі, є лише погані мови (Анатолій Бортняк).
4. Мова зникає не тому, що її не вчать інші, а тому, що нею не говорять ті, хто її знає (Х.Арце).
5. В землі віки лежала мова і врешті вибилась на світ (Олександр Олесь).
6. Народна мова – скринька золота (Г.Фалькович)

3. Інтерактивна вправа

<https://learningapps.org/watch?v=p53ovwjtn21>

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

- ✓ Вивчити правила §51.
- ✓ Виконати тест

Посилання на ресурси, використані на уроці:

<https://learningapps.org/watch?v=p53ovwjtn21>

<https://www.youtube.com/watch?v=yrkFKleqzbg>